

52545

52545

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE

ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus XLIV.
Fasciculus 3.

FARAGÓ M. JUDIT

**Zehery Lajos élete és munkássága
(1893–1968)**

Szeged, 1993

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
DE ATTILA JÓZSEF NOMINATAE

ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus XLIV.
Fasciculus 3.

FARAGÓ M. JUDIT

**Zehery Lajos élete és munkássága
(1893–1968)**

Szeged, 1993

Edit

Comissio Scientiae Studiorum Facultatis Scientiarum Politicarum et Juridicarum
Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae

JÓZSEF BALÁZS, ELEMÉR BALOGH, LAJOS BESENYEI, EMESE ÉGETŐ, JENŐ
KALTENBACH, IMRE MOLNÁR, FERENC NAGY, KÁROLY NAGY, PÉTER
PACZOLAY, BÉLA POKOL, JÓZSEF RUSZOLY, ISTVÁN SZENTPÉTERI, JÓZSEF
VERES

Redigit
KÁROLY TÓTH

Nota
Acta Jur. et Pol. Szeged

Kiadja

a szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának
tudományos bizottsága

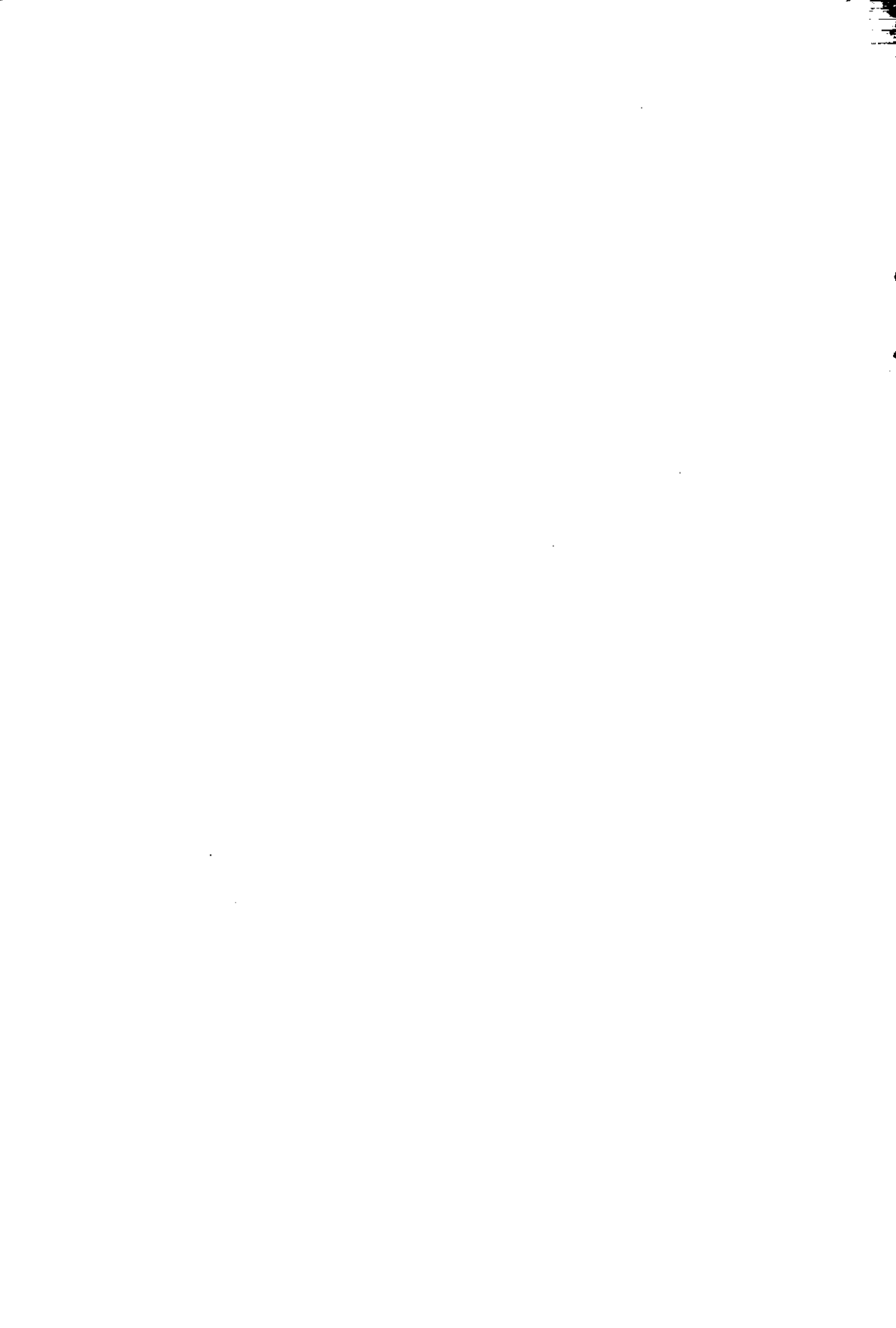
BALÁZS JÓZSEF, BALOGH ELEMÉR, BESENYEI LAJOS, ÉGETŐ EMESE,
KALTENBACH JENŐ, MOLNÁR IMRE, NAGY FERENC, NAGY KÁROLY,
PACZOLAY PÉTER, POKOL BÉLA, RUSZOLY JÓZSEF, SZENTPÉTERI ISTVÁN,
VERES JÓZSEF

Szerkeszti
TÓTH KÁROLY

Kiadványunk rövidítése
Acta Jur. et Pol. Szeged

ISSN 0324—6523

"Zehery Lajos, m. kir. igazságügyminiszteri osztálytanácsos, egyetemi c. ny. rk. tanár, büntetőjogi író, a műegyetemen a büntetőjog és a bűnvádi eljárási jog előadótanára, az Országos Gyakorlati Közigazgatási vizsgabizottságának tagja, a Büntetőjog Tára, a Közigazgatási Törvénytár és a Grill-féle Döntvénytár szerkesztője." (Révai Nagy Lexikona 21. köt. Budapest, 1935. 852. p.)

I.

Bevezetés

E tanulmány egy hagyományteremtő törekvés része kíván lenni, amelyet a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara indított el, és amelynek célja a karon korábban tevékenykedő professzorok életútjának, munkásságának megismertetése, megőrzése.

Zehery Lajos azok közé tartozik, akiket méltatlanul felejtett el az utókor és akinek élete, tudományos, oktatói és gyakorlati tevékenysége jóval nagyobb figyelmet és elismerést érdemel. Ehhez apropóul szolgálhat, hogy 1993-ban van születésének 100. évfordulója. Egy ilyen esemény megfelelő alkalom lehet arra, hogy a jogásztársadalom egy kimagasló egyéniségének alakját felidézzük.

Érdeklődése igen széles volt. Mint életrajzából is kitűnik, oktatói-tudományos tevékenysége és gyakorlati munkája között megtalálta a megfelelő egyensúlyt. Emellett számtalan társadalmi megbízatást is ellátott.

Ami az életrajz adatokból nem derül ki, a helyett álljon itt egy rövid történet, amelyet Zehery Lajos Budapesten élő fia, Zehery Miklós mesélt el. Édesapja állami és egyházi megbízásból a harmincas évek elejétől – mintegy 20 éven át – a negyvenes évek végéig évenként ellátta középiskolai érettségi vizsgák elnöki teendőit is az ország számos gimnáziumában. Ezt a munkát igen nagy érdeklődéssel és lelkiismeretességgel végezte. 1943-ban a budapesti zsidó fiúgimnáziumban végzett elnöki munkájáért az iskola igazgatója külön levélben mondott köszönetet, kiemelve abszolút igazságosságát, ami az akkori méltánytalan korlátozások közepette az érettségizőknek és az iskolának egyáltalán nem volt közömbös.

II.

Zehery Lajos életútja és munkássága

1893. október 5-én született Szegeden. Édesapja a hódmezővásárhelyi királyi járásbíró elnöke volt. Elemi iskoláit Hódmezővásárhelyen végezte, majd középiskolai tanulmányait a helyi református főgimnáziumban folytatta.

Felsőfokú tanulmányait Kolozsváron a magyar királyi Ferencz József Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán folytatta 1911–15 között. 1915-ben jelent meg első tanulmánya a tudományegyetem büntetőjogi szemináriumának tudományos dolgozatai sorozatában: "A vádalahelyezés a büntető per jog alapvető elveinek szolgálatában" című munkája. A sorozat Finkey Ferenc egyetemi tanár gondozásában jelent meg, akihez később baráti szálak is kötődtek. Finkey Ferenc 1916-ban megjelent tankönyvének előszavában megemlékezik a tankönyv elkészítésében kifejtett közreműködéséről. A mű a "Tanulmány a büntető per jog tárgyköréből" alcímet viseli. A vádalahelyezésnek, mint az akkori bünvádi eljárás fontos mozzanatának összehasonlító vizsgálatát adja, egymás mellé állítva az angol, a kontinentális és a magyar per jog gyakorlatát. "A fejlődési folyamat kezdetén az előbbi volt a túlnyomó, ami érthető is, ha a büntetőper jog történetébe belejátszó korfelfogások lényegébe némileg bevilágítunk. Az az általános állami és társadalmi meggyőződés, amely a büntetendő cselekményben csak a merev objectumot látta, s következtetéseit ebből a szemlélethől vonta le, s így jut el a büntető hatalom minden áron való érvényesítéséhez, kérlelhetetlen szigorúságához, úgyszintén az ebből folyó az a felfogás, amely a büntetésben megtagadta — legrégebben, de hosszú időközön át magát az emberi — majd a szabad polgári minőséget; mindez a meggyőződés és felfogás alig tudott és alig akart helyet adni annak a méltányos és emberies eszmeáramlatnak, amelynek alapját és lényegét az embert, úgy is mint embert, de úgy is, mint az állami közület egy tagját mindenkor megillető szabadságok és jogok elismerése képezte, s amely ezt az elismerést nem vonta vissza és nem függesztette fel a bünvádi eljárás folyamán, hanem törekedett csorbíthatatlanul megőrizni, küzdeni minden helytelen előleges bűnösségi vélelem ellen.

Ez a gondolat, mely minden büntetőper jogrendszer mélyén helyet foglal, közrejátszván az egység létesítésén. Ez az egység pedig a vádalahelyezés."¹

1916. május 11-én a m. kir. igazságügyminiszter a budapesti kir. büntetőtörvényszékhez nevezte ki jegyzővé.

A király képviselőjében gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter közreműködésével "sub auspiciis Regis" jogi doktorrá avatták.

Pályája 1918-tól, amikor törvényszéki tanácsjegyzővé nevezték ki, egyenesen ível felfelé. 1919. február 27-én szolgálattételre az Igazságügyi Minisztériumba rendelték. 1921. január 1-én már bírósági fogalmazóvá nevezték ki, egy évvel később pedig bírósági titkár lesz.

¹ A vádalahelyezés a büntető per jog alapvető elveinek szolgálatában. Kolozsvár, 1915. 157. p.

1922. több szempontból is fontos év Zehery Lajos életében. 1922. június 16-án igazságügyminiszteri titkárrá nevezik ki. Még ebben az évben habitál és a büntető per jog magántanárára lesz a szegedi egyetemen. Már említett sokoldalúságát bizonyítja az a számtalan területre kiterjedő oktatói munka, melynek során szinte valamennyi szemeszterben új és újabb témakörökben hirdetett előadásokat. Ezek közül néhány:²

– A büntető per jog különös része (perorvoslatok; eljárás a kir. járásbíróságok és a fiataikorúak bírósága előtt).

– Büntetőjogi praktikum.

– Sajtóbüntetőjog.

– Perorvoslatok a büntető perben.

– A fiataikorúak büntetőjoga.

– Reformgondolatok a perorvoslati jog terén (az 1928: X. tc-be iktatott II. Bn. új intézményei).

– A tanúvallomások lélektana.

– Szemelvények a büntetőbíráskodás világtörténetéből (Majláth országbíró megölése; a nyakék-per, Jeanne d'Arc pere és a boszorkányperek).

– A Nemzetek Szövetségének büntetőjogi vonatkozású tevékenysége.

– Sajtóbüntetőjog és rádióbüntetőjog.

– Reformgondolatok a bünvádi eljárás körében.

– A fegyelmi jog alapelvei, különös tekintettel a bírói és ügyvédi fegyelmi jogra.

Bírósági munkája és oktatói tevékenysége mellett tudományos tevékenységet is folytat. Számos tanulmánya jelenik meg ebben az időben; főként a bünvádi eljárásjoggal és bünyügyi nyomozástannal foglalkozott. Szívesen tett azonban kitérőket a tudomány más területeire is. "Az öngyilkosság mint a társadalmi élet tömegjelensége" című dolgozatában az öngyilkosságra vonatkozó statisztikai adatok elemzése és összehasonlítása alapján von le következtetéseket. Mindehhez nagyon érdekes feldolgozását adja az öngyilkosság, mint szociális jelenség megjelenésének a különböző történelmi korokban. "Az öngyilkosság tényével az emberi gondolkodás – mondhatnám állandóan foglalkozott. Csakhogy különböző vonatkozásokban, mégis legfőképpen vallás-bölcészeti rendszerekben. Vonatkozik ez a megállapítás különösen az ősnépek gondolatvilágára, amely szinte kizárólagosan a vallásban tükröződik vissza. Az ősi indiai világszemlélet például a földi életet csak egy tovatűnő ábrándképnek tekinti ama vallási felfogás folytán, mely szerint a világmindenség Brahma önfeláldozása következtében állott elő. Ebből a világszemléletből a földi élet értéktelenségének hite következik, s továbbmenőleg, a vallás gyakorlati oldalaként, az öngyilkosság magasztos volta..."³

² A M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem 1923–39. évi tanrendjei alapján.

³ Az öngyilkosság mint a társadalmi élet tömegjelensége. Budapest, 1926. 2. p.

Gyakorlati tapasztalatait kamatoztatja, amikor 1925-től elvállalja a Büntető Jog Tára főszerkesztői feladatait és azt egészen 1944-ig folyamatosan ellátta.

Oktatói tevékenységének kiszélesedését jelentette, hogy az 1927–28-as tanévtől meghívott szakelőadóként működött közre a Magyar Királyi József Nádor Műegyetemen. Feladata volt a Közgazdasági Osztályon szervezett jogi enciklopédiai Tanszék keretében a műszaki osztályok hallgatói részére jogi ismeretek oktatása, valamint a Közgazdasági és Kereskedelmi Osztályon a magánjog és a büntetőjog tananyagának oktatásával kapcsolatos teendők ellátása.⁴

Érdekességként megjegyezhető, hogy az egyetem életében nemcsak oktatóként vett részt. Miniszteri megbízás alapján közreműködött a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem megalkotásáról szóló 1934: X. tc. törvényjavaslatának előkészítésében és az országgyűlési tárgyalásával kapcsolatos tennivalók ellátásában. Az újjászervezett egyetem Közgazdaságtudományi Karán ezután tulajdonképpen egyetemi tanári tennivalókat látott el a büntetőjog és bünvádi eljárási jog tananyagának oktatása körében.

Ebben az időszakban közreműködött Angyal Pállal és Degré Miklóssal az "Anyagi és alaki büntetőjog" című mű megírásában. A kétkötetes könyvben a szerzők, a hatályos büntetőjogszabályok összegyűjtésén túl, ehhez kapcsolódva, feldolgozták a Büntető Jog Tára I–LXXVII. kötetiben közölt joggyakorlatot is. Zehery Lajos jelentős részt vállalt ebből a munkából, az 1878: V. tc. (Btk.) általános részének I–III., különös részének I–XVII. fejezeteit és a kiegészítő jogszabályok anyagát dolgozta fel.

1928. május 4-én Magyarország kormányzója miniszteri osztálytanácsosi címet és jelleget adományozott neki.

Életének fontos és meghatározó jelentőségű időszaka 1930–31, amikor hivatalos megbízás alapján Franciaországban tartózkodott. Nyolc hónapos párizsi tanulmányútja során főként a büntető eljárás előkészítő és perorvoslati szakaszának rendszereit, az igazságügyi szervezetet, az igazságügyi továbbképzést és a jogi szakoktatást vizsgálta.

Hazatérte után a Collegium Hungaricum Szövetség francia csoportjának vezetője lett. A szövetség összefogta és irányította az állami és egyéb ösztöndíjak alapján tanulmányokat folytató volt ösztöndíjasok munkáját és fontos szerepe volt a magyar-francia tudományos kapcsolatok ápolásában is. Külföldi útjai során járt még Ausztriában, Németországban és Svájcban is. Itt jegyezzük meg, hogy

⁴ A Magyar Királyi József Nádor Műegyetem 1927–28. évi Programjában a meghívott szakférfiak között szerepel Zehery Lajos m. kir. igazságügyminiszteri osztálytanácsos, tudományegyetemi magántanár neve. Két témakörben adott elő:

I. Rendőri bíraskodás

A. A kihágások részletezése

B. A rendőri büntetőeljárás összefoglalása

II. A magyar magánjog speciális részei.

francia, török, svéd, német jogi folyóiratokban is jelentek meg írásai, amelyekben a magyar igazságügyi szervezet és a magyar jogrendszer vezető elveinek összefoglaló ismertetését adta.

A büntetőjog és a bűnvádi eljárásjog reformjának kérdése ezekben az években már gyakran megjelenő témaköre a jogirodalomnak. Zehery Lajos is foglalkozott ezzel, elsősorban a perorvoslat reformjával. Ezt taglalja "A büntetőjogi perorvoslati rendszer reformja" című előadásában, amelyet M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem Baráti Egyesületének Jog- és Államtudományi Szakosztályában tartott. "A perorvoslati rendszer szabályozásának egyik legjelentősebb kérdése a perorvoslat elbírálására hivatott fórumok meghatározása. Ezen a ponton függ össze a perorvoslat rendszere a bírói szervezettel s ezen át az elsőfokú hatáskör kérdésével. Degré Miklós és Finkey Ferenc javaslatai a reformált perorvoslati rendszert is bírói szervezetünk történetileg kialakult kereteibe óhajtják beilleszteni, csupán Mendelényi László kívánja áldozatul dobni az ítélőtáblákat az egyfokú perorvoslat rendszerének. Ezt az álláspontját sem tudom magamévá tenni. Nem csupán a bírói szervezetünk történeti struktúrájának megóvására irányuló belső indítékből, hanem reális, gyakorlati okokból sem; az egyfokú perorvoslat rendszere semmiképpen sem fogja azt jelenteni, hogy egy perorvoslat kiküszöbölésével az érvényesítendő perorvoslatok száma a felére száll le. Oka ennek a magyar néplélek különösebb perlekedő hajlandósága, az a századokon át szinte beidegződött felfogás, hogy csak az az ítélet jó vagy inkább csak elfogadható, amelyet a lehető legvégső fórum hozott meg s amely gyakran belső meggyőződés nélkül is csupa dacos makacsságból 'felviszi a jussát, ha kell a királyig'. A mi népünk lelkiületéből, hiába, hiányzik a bírói ítélet szentségének az az eléggé alig értékelhető tisztelete, amely olyan különös belső erőt kölcsönöz pl. az angol igazságszolgáltatásnak."⁵

1933. július 7-én egyetemi címzetes nyilvános rendkívüli tanári címet kapott Szegeden,⁶ amely nyilvánvalóan oktatói munkájának elismerését is jelentette, mialatt hivatali munkájában is előrehalad (1934-ben már miniszteri osztálytanácsos, majd 1935. december 31-én miniszteri tanácsosi címet és jelleget kap). Továbbra is előtérben maradnak munkáiban a büntető eljárásjogi kérdések. Kiemelendő a "Gondolatok a büntetőjogi perorvoslati rendszer megjavításáról" című tanulmánya. Ebben dr. *Medelényi* Lászlónak a büntető eljárás gyorsításának módjairól – a Magyar Jogászegylet 1932. december 3. napján tartott rendes évi közgyűlésén – elhangzott előadása nyomán indult vitához szólott hozzá több neves büntetőjogász mellett Zehery Lajos is.

Írásában a büntető igazságszolgáltatás jogi, lélektani, társadalmi, történeti és gazdasági tényezőinek megvizsgálása alapján síkra száll az egyfokú perorvoslati rendszer mellett. Kifejti azokat a biztosítékokat és követelményeket,

⁵ A büntetőjogi perorvoslati rendszer reformja. Szeged, 1932. 20. p.

⁶ Zehery Lajos egyetemi m. tanárnak az 1933. június 23-án kelt 19548/1933. IV. sz. rendelettel az egyetem c. ny. rk. cím adományoztatott.

amelyek az egyfokú perorvoslati rendszer gyakorlati megvalósításának előfeltételei.

"Összegezve az elmondottakat, megítélésem szerint az egyfokú perorvoslat elintézését meg kellene osztani a Kúria és az ítéltáblák közt, úgy hogy a törvényszék által hozott ítéletek ellen a Kúriához, a járásbíróóságok (egyesbíróóságok) ítéletei ellen pedig az ítéltáblákhoz irányulna a perorvoslat. Mindkét felülvizsgálati bíróság lényegében azonos eljárási szabályok szerint járna el, s a kúriai ítéltanács tagjai számát is le lehetne szállítani háromra.

A perorvoslati eljárás részletkérdéseit az alapvető kérdések tárgyalásának körébe nem kívánom bevonni. Csupán annyit említek meg, hogy a perorvoslati jognak mind az arra jogosított egyén, mind az igazságszolgáltatás közhatalmi szerveinek szempontjából mért komoly jelentőségéhez képest a perorvoslati nyilatkozatot szabatosan meg kell jelölni, s ennek biztosítása végett meg kell kívánni, hogy a felülvizsgálati kérelmet ügyvéd terjessze elő írásban; ennek a követelménynek olyan rendelkezéssel kell szankciót adni, hogy az a bíróság, amelynél a felülvizsgálati kérelmet bejelentették, visszaautásítja a szabatosan meg nem jelölt felülvizsgálati kérelmet."⁷

Számtalan elfoglaltsága mellett gyakran és szívesen tartott tudományos előadásokat a legkülönbözőbb helyeken és alkalmakkor. Például az Egyetem Barátainak Egyesülete hódmezővásárhelyi csoportja előtt: "A válság és a leányok pályaválasztása"; Sátoraljaújhelyen a Kazinczy körben: "Magyar szemmel francia földön"; az Uránia Egylet előtt Vácott: "A francia lélek"; a Szabadlyceumban Hódmezővásárhelyen: "A békerevízió jogi alapjai" címmel.⁸

Széles érdeklődési körére utal az a néhány tanulmány, amelyekben a bírósági fegyelmi joggal, a bűnvádi eljárás és a közigazgatás kapcsolatával foglalkozik. "A bírói fegyelmi jog reformja" című munkájában jogtörténeti áttekintést ad a királyi ítéltáblák fegyelmi felelősségére vonatkozó jogi szabályozásról; a bírói szervezet, az anyagi és eljárási jogalkotás terén bekövetkezett átalakulások és a legújabbban kialakult eszmeáramlatok összefoglaló kritikai elemzése alapján indokolja a reform szükségességét.

"Az ítéltáblákat – és a fegyelmi szempontból velük alkotmányjogi alapon egy tekintet alá eső személyeket – terhelő felelősségben azonban a vétkekesség elve mellett szükségképpen érvényesül a tárgyi felelősség elve is, mégpedig az őket terhelő közzolgálati kötelesség mindkét irányában, tehát mind a szoros értelemben vett hivatali kötelességteljesítés körében, mind pedig az állás tekintélyének megfelelő életmód vagy magatartás kifejtésére vonatkozó kötelesség teljesítésének keretében. Jogkövetkezményeket tehát nem csupán a kötelesség vétkes megszegésének, vagy az állás tekintélyét vétkesen sértő életmód vagy magaviselet tanusításának esetére lehet és kell megállapítani, hanem arra az esetre is, amikor az ítéltáblák, illetőleg a felelősség szempontjából

⁷ Gondolatok a büntetőjogi perorvoslati rendszer megjavításáról. Magyar Jogász Egyleti Értekezések 1933. 3. sz. 383. p.

⁸ A Szegedi M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem 1933–34. évi működéséről szóló Beszámolóban az egyetemi oktatók tudományos előadásainak felsorolása alapján.

vele egy tekintet alá eső személy vétkesen válik alkalmatlanná az alkalmazásánál fogva őt terhelő közzolgálati kötelességek teljesítésére. Az ilyen értelmű tárgyi felelősség szabályozásában azonban mind a felelőssébeállítás eseteinek, mind a felelősségrevonás következményeinek és módjának meghatározásául – még szerkezeti elkülönítéssel is – éles határozottsággal kifejezésre kell juttatni a vétkesség hiányát. A vétkeségen alapuló felelősségben az individuális, a tárgyi felelősségben az univerzális elv a jellemző."⁹

"A bűnvádi eljárás és a közigazgatás kapcsolatai" című tanulmányában a közigazgatás és a büntető igazságszolgáltatás összefüggéseinek dogmatikai és jogpolitikai kifejtésére vállalkozik.

1937-ben a kormányzó "Signum Laudis" kitüntetésben részesítette.

1940 – újabb időszak életében, ebben az évben távozik a szegedi egyetemről. Több körülmény is szerepet játszott ebben. Tény, hogy a szegedi M. Kir. Horthy Miklós Tudományegyetemen a Jog- és Államtudományi Karon az 1940: XXVIII. tc. értelmében további intézkedésig átmenetileg szünetelt az oktatás.¹⁰ Összefüggésben lehetett azzal a fontos eseménnyel is, hogy december 30-án az Igazságügyi Minisztériumban való folytatólagos alkalmazásával m. kir. kúriai bírónak nevezték ki.

Az egyetemi oktatás és a tudományos szakirodalom eredményes művelése elismeréséül a kormányzó 1941. augusztus 23-án az egyetemi címzetes nyilvános rendes tanári címet adományozta Zehery Lajosnak. Ebben az időszakban megjelent tudományos munkái közül kiemelést érdemel "A büntetőjog új irányai" című cikke. A liberális és konzervatív eszme, az individualizmus és az univerzalizmus eszmei foglatának kifejtése alapján megvizsgálja azt, hogy lehet-e új irányokat megállapítani a büntetőjog fejlődésében, miben állnak az új irányok és ezzel kapcsolatban melyek a magyar büntető jogalkotás legfontosabb feladatai. Visszatér egy tanulmány erejéig a korábban már vizsgált fegyelmi jog kérdésköréhez. "Fegyelmi jogunk legújabb alkotásai a büntetőjogi reformtörekvések tükrében" című tanulmányában a magyar fegyelmi jogi jogalkotás legújabb eredményeit foglalja össze, rámutatva arra, hogy ezek az intézmények mennyiben és miként értékesíthetők a büntetőjog és bűnvádi perrendtartás reformjánál.

Kiseb kitérőt tett "A társadalom egészségének büntetőjogi védelme" című írásában, amelyben a kultúrtörténeti fejlődés végigkísérése alapján megvizsgálja, hogy miként alakult ki az emberiség értékrendszerében a közösség, az állammá szervezett nemzet fenntartásának és fejlesztésének olyan alapja, amelyet a fenyegető veszélyekkel szemben széles körű védelemben kell részesíteni. Az állam feladatai vonatkozásában irányadónak tekintett célkitűzések keretében meghatározza az állam közegészségügyi szükségleteit, felvázolva a közegészségre veszélyt jelentő cselekménytípusokat. A külföldi jogalkotások legújabb termékeit is figyelembe véve elemzi, hogy a hatályos büntető

⁹ A bírói fegyelmi jog reformja. Polner Ödön Emlékkönyv II. kötet. Szeged, 1935. 331. p.

¹⁰ Zehery Miklós szerint édesapja ebben az időben felkérést kapott arra, hogy a régi székhelyére visszatért kolozsvári egyetem büntetőjogi tanszékének munkájában vegyen részt.

jogszabályaink mennyiben felelnek meg a közegészségügy követelményeinek és milyen értelemben szorulnak javításra. "Az, hogy melyek az ilyen betegségek, a népek, fajok testi és lelki alkatától s életviszonyaiktól függ. Alkalmazva az előző fejtegetéseim alapján leszámaztatott azt a követelményt, hogy a közegészség büntetőjogi védelmét csak akkor lehet hatékonynak tekinteni, ha a védelem az előző fejtegetések során megállapított típus-cselekmények körében legalább is a maximumot jelentő veszéllyel szemben érvényesül, a szóban levő vonatkozásban azt kell a büntetőjogi védelem követelményeként felállítani, hogy a harmadik típuscselekmény körében büntetni kell az olyan cselekményt, amely az adott életviszonyok között a társadalom, a nép, a faj erejének folytonossága szempontjából legártalmasabb betegség átszámaztatásának veszélyét rejtí magában. Adott életviszonyaink között a gümőkór és a nemi betegség feltétlenül ezek közé az ártalmak közé tartozik, s ugyancsak ide lehet sorolni az alkohol és az egyéb ún. kábítószeres 'élvezés'-ének szervezeti ártalmait is.

A közegészség veszélyeztetésének a büntetőjogi védelem szempontjából végzett elemzését tehát azzal a megállapítással zárom le, hogy a közegészség büntetőjogi védelmének hatékonysága szempontjából szükség van a gümőkór és a nemi betegség átszámaztatásának veszélyét magukban rejtő cselekmények büntetésére, s szükség van olyan jogszabályokra is, amelyek az alkohol és egyéb ún. kábítószeres 'élvezés'-vel járó súlyos szervezeti ártalmak bekövetkezésének veszélyét magukban rejtő cselekményekre állapítanak meg büntetést."¹¹

A büntetési rendszer főbb kérdései a nemzetközi börtönügyi kongresszusok munkájában című cikkében a büntetési rendszer helyes felépítése érdekében érvényesülő nemzetközi együttműködést tekinti át, az 1846. évi frankfurti, az 1847. évi brüsszeli, az 1857. évi frankfurti és az 1868. évi berni európai, az 1870. évi cincinnati amerikai összefüvetek, majd az 1872. évi londoni, az 1878. évi stockholmi, az 1885. évi római, az 1890. évi szentpétervári, az 1895. évi párizsi, az 1900. évi brüsszeli, az 1905. évi budapesti, az 1910. évi washingtoni, az 1925. évi londoni, az 1930. évi prágai és az 1935. évi berlini nemzetközi kongresszusok munkálatainak összehasonlító, dogmatikai és kriminálpolitikai szempontból való rendszeres összefoglalásával.

Az Országos Nemzeti Klubban 1943. március 31-én "A szociális eszme érvényesülése büntetési rendszerünkben" címmel tartott előadást. Előadásában helyet kapott a szociális eszmének, az egyén és közösség kapcsolatára vonatkozó eszmerendszernek a kifejtése, amelynek alapjai az emberbaráti szeretet, a kötelesség és a felelősség elvei. A büntetési rendszert a történeti fejlődésre is kiterjedő részletes vizsgálatnak vetette alá abból a szempontból, hogy az mennyiben felel meg a szociális eszme szolgálatában megállapítható követelményeknek.

1945 kettőtöri bírói pályafutását, de 1945. július 26-án a Budapesti Népbíróság, mint igazoló fellebbezési bíróság Nb.ig.II. 40/1945-5. számú határozatában egyetemi tanári közszolgálatát minden tekintetben érintetlennek

¹¹ A társadalom egészségének büntetőjogi védelme. Társadalomtudomány, Budapest, 1941. 2. sz. 200. p.

és akadálytalannak állapította meg. Ennek alapján 1950-ig a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen oktatott. Az egyetem átszervezése során az újonnan létesített Marx Károly Közgazdasági Egyetem oktatási rendjében a büntetőjog az addigi önálló keretben nem szerepelt, így oktatói munkája megszűnt.

1968. február 17-én bekövetkezett haláláig már nem publikált.

III.

Zebery Lajos társadalmi megbízatásai, tagságai

- az Egységes Bírói és Ügyvédi Vizsgabizottság tagja,
- az Országos Gyakorlati Közigazgatási Vizsgabizottság tagja,
- a Magyar Jogász Egylet tagja és a Büntetőjogi Szakosztály helyettes elnöke,
- a "Magyar Jogi Szemle" szerkesztőbizottságának tagja, később főszerkesztő-helyettese,
- a "Büntetőjog Tára" főszerkesztője,
- a Társadalomtudományi Társulat választmányi tagja,
- a Magyar Statisztikai Társaság tagja,
- a Magyar Sajtótudományi Társaság tagja,
- az "Union internationale de droit pénal" magyar csoportjának tagja,
- a Collegium Hungaricum Szövetség tagja, a szövetség francia csoportjának vezetője,
- a Grill-féle Döntvénytár szerkesztője,
- az Internationale kriminalistische Vereinigung magyar csoportjának tagja,
- a párizsi "Institut de Criminologie" levelezője,
- a Zeitschrift der Akademie für deutsches Recht levelezője,
- a Sajtókamara felállításával összefüggő felvételi bizottság igazságügyi miniszter által kijelölt tagja,
- a magyar királyi kormány működéséről és az országgyűlés elé terjesztendő jelentés szerkesztésére alakított tárcaközi vegyesbizottság tagja,
- az Igazságügyi Minisztérium Törvényelőkészítő Bizottságának tagja,
- az Országos Protestáns Diákszövetség tagja, később tanárelnöke.

IV.

Zebery Lajos tudományos műveinek jegyzéke

Tanulmányok:

1. A vádalahelyezés a büntető perjog alapvető elveinek szolgálatában. Kolozsvár, 1915. 169 p.
2. A bűnkíséret problémája. Kolozsvár, 1916.
3. A büntetőjogi elvétel kérdéséhez. Pécs, 1917.
4. A bűnkíséret megkezdésének problémája. Pécs, 1919.
5. A büntetőjogi beismerés. Budapest, 1922. 101 p. (Magyar Jogi Szemle Könyvtára 13. sz.)
6. La légalité et l'opportunité. Párizs, 1925.
7. Az öngyilkosság mint a társadalmi élet tömegjelensége. Budapest, 1926. 15 p.
8. Anyagi és alaki büntetőjog, I–II. kötet. Pécs, 1927. 1256 p. (Angyal Pál és Degre Miklós társszerzőségével)
9. A büntetőjogi perorvoslati rendszer reformja. Szeged, 1932. 22 p.
10. Gondolatok a büntetőjogi perorvoslati rendszer megjavításáról. Magyar Jogász Egyleti Értekezések 1933., 3. sz.
11. A bírói fegyelmi jog reformja. Szeged, 1935. (különlenyomat a Polner Ödön Emlékkönyvből)
12. Le système pénitentiaire et la chose jugée. Bern, 1935.
13. A bűnvádi eljárás és a közigazgatás kapcsolatai. Budapest, 1936.
14. Az új ügyvédi rendtartás alapelvei. Budapest, 1937.
15. A német birodalmi új ügyvédi rendtartás. Budapest, 1937.
16. Les principes de l'organisation judiciaire en Hongrie. Párizs, 1937.
17. Oikendenhoiden jearjestely Unkarisse. Helsinki, 1938.
18. Macaristanda adli teskilat. Istambul, 1936.
19. A büntetőjog új irányai. Társadalomtudomány, 1940. 3. sz., 16 p.
20. Fegyelmi jogunk legújabb alkotásai a büntetőjogi reformtörekvések tükrében. Budapest, 1940.
21. A sajtókamarára vonatkozó szabályozás alapelvei. Budapest, 1940.
22. A büntetőjog és a fegyelmi jog kapcsolatai. Budapest (1941. február 4-én tartott előadása. Kézirat).
23. A társadalom egészségének büntetőjogi védelme. Társadalomtudomány, 1941. 2. sz., 32 p.
24. Principien der Justiz-Organisation Ungarns. Berlin, 1941.
25. A jogalkotás és a jogalkalmazás erkölcsi tényezői. Budapest, 1941.
26. A büntetési rendszerek főbb kérdései a nemzetközi börtönügyi kongresszusok munkájában. Magyar Rendőr, 1942. 12–14. sz. 20 p.
27. A szociális eszme érvényesülése büntetési rendszerünkben. Budapest (Előadás az Országos Nemzeti Klubban 1943. március 31-én. Kézirat)

Cikkek, értekezések:

A. Anyagi büntetőjog

1. A gyújtogatás kísérlete. Büntető Jog Tára (a továbbiakban: B. J. T.), 1917. 273.
2. Egység és többség kérdése minősített lopásnál. B. J. T. 1918. 211.
3. A Földy-féle bűnügy katonai büntetőjogi vonatkozásai. Külügy-Hadügy. 1917. VII.
4. Lopás és rablás kísérletének elhatárolása. B. J. T. 1920. 35.
5. Nemtelen indulatok hatása az öntudatra. B. J. T. 1920. 212.
6. A tulajdon védelme. B. J. T. 1920. 230.
7. A felbújtás és az értelmi bűnsegély elhatárolása. B. J. T. 1921. 1.
8. A büntetőjogi kodifikáció irányai. Magyar Jogi Szemle (a továbbiakban: M. J. Sz.), 1921. IX.
9. Közbozsánat. M. J. Sz., 1921. X.
10. A hatásköri bíróság joggyakorlata büntető ügyekben. B. J. T. 1922. 225; 1924. 33.
11. A hatósági tárgyalások és iratok hű és igaz közlése, mint a büntethetőség negatív előfeltétele. B. J. T. 1924. 69.
12. A büntetés végrehajtásának felfüggesztése. B. J. T. 1925. 97.
13. A választójog büntetőjogi védelme. B. J. T. 1927. 25.
14. A csalás változatai. B. J. T. 1927. 61.
15. A házijog megsértése. B. J. T. 1927. 122.
16. Fajtalanságot tartalmazó sajtótermék terjesztőjének felelőssége. B. J. T. 1927. 171.
17. Vitás kérdések a II. Bn. alkalmazása körül. B. J. T. 1928. 119.
18. Elvétés és gondatlanság. B. J. T. 1928. 145.
19. Szigorított dologházba utalás. M. J. Sz. 1929. IV.
20. Büntethetőséget megszüntető ok hatása. B. J. T. 1929. 23.
21. Hólabdaszedés. B. J. T. 1929. 54.
22. A közokirat morfológiája. B. J. T. 1929. 57.
23. A boszorkányhit. B. J. T. 1929. 113.
24. Der ungarische Gesetzentwurf über die Ahndung von Handlungen, die Gläubiger schädigen. Ungarische Rundschau für Recht und Wirtschaft. 1929. 1.
25. Gondatlanság és jogos védelem. B. J. T. 1930. 1.
26. Magánjogi fogalmak a büntetőjogban. B. J. T. 1930.
27. A postára feladott ajánlott levélben elhelyezett pénz eltulajdonítása. B. J. T. 1930. 19.
28. Az időszaki lap fogalma és köre a sajtójogban és az újságíródalomban. B. J. T. 1930. 57
29. A magánindítványi jogosultság magánjogi vonatkozásai. B. J. T. 1930. 157.

30. A zsarolás és vallás elleni vétség konkurrenciája. B. J. T. 1930. 189.
31. A szigorított dologházi őrizet a büntetőjog dogmatikájában. B. J. T. 1930. 195.
32. A magzatelhajtás elbírálásának magánjogi vonatkozásai. B. J. T. 1932. 21.
33. A valutaátváltás büntethetősége. B. J. T. 1932. 65.
34. A magánokirathamisítás elbírálásának magánjogi vonatkozásai. B. J. T. 1935. 17. Jogesetmegbeszélés.
35. Idegen állam jogi és társadalmi rendjének védelme. B. J. T. 1933. 68. Jogesetmegbeszélés.
36. Változatok a bűnpártolás körében. B. J. T. 1934. 152. Jogesetmegbeszélés.
37. A hű és igaz sajtóközlés büntetőjogi vonatkozásai. M. J. Sz., 1937. 279.

B. Büntető törvénykezési jog

1. Az ítéletre befolyást nem gyakorló jogkérdés mellőzése mint semmisségi ok. B. J. T. 1917. 357.
2. A semmisségi panasz bejelentése, B. J. T. 1918. 97
3. A kegyelmi tény perjogi szerkezete. B. J. T. 1918. 273.
4. A vádtanács jogkörének terjedelme a büntethetőséget megszüntető okok tekintetében. B. J. T. 1918. 305; 1921. 49.
5. A pótmagánvád az uzsorabíráskodásban. B. J. T. 1922. 9.
6. A pótmagánvád kivételes eljárásokban. B. J. T. 1922. 165.
7. A vád és az ítélet viszonya. B. J. T. 1923. 89.
8. Magánindítvány és csatlakozás. B. J. T. 1924. 124.
9. A pótmagánvád köre az uzsorabíráskodásban. B. J. T. 1925. 50.
10. A semmisségi panasz és a bizonyítás. B. J. T. 1929. 9.
11. A csatlakozás az új II. Bn.-ben. B. J. T. 1929. 148.
12. A kiadatás specialitásának büntetőjogi vonatkozásai. B. J. T. 1930. 36.
13. Kiadatás és újrafelvétel. B. J. T. 1930. 125.
14. A rágalmozás és becsületsértés hatáskörének rendje. B. J. T. 1930. 160.
15. A vád és az ítélet viszonyának jelentősége a perorvoslati jogkör szempontjából. B. J. T. 1932. 83.
16. A kizáró ok értelme a hivatali köteleesség teljesítésének körében feljelentést tevő ítélőbíróval szemben. B. J. T. 1936. 105. Jogászmegbeszélés.
17. Magángyakorlatot folytató közalkalmazásban álló mérnök-szakértő fegyelmi vétségének hatásköri rendje. B. J. T. 1927. 44.
18. Biztosítási végrehajtás az államkincstárt illető vagyoni elégtétel érvényesítése érdekében. B. J. T. 1939. 92.
19. Célyszerűségi szempontok mérlegelése illetékességi összeütközés elbírálásában. B. J. T. 1936. 109.

20. A Magyar Szent Koronához visszacsatolt területeken a visszacsatolás előtt elkövetett büntetendő cselekmények esetében követendő különleges eljárás rendszere. M. J. Sz., 1944.

JUDITH M. FARAGO

LIFE AND WORK OF LAJOS ZEHERY (1893—1968)

(Summary)

An anniversary can give a decent occasion to retrieve our negligences. So negligence applies the succeeding generation to Lajos Zehery. In his person we remember one of the main individualities in the lawyer – society, who can be an example for us with his many – sidedness in his work.

Lajos Zehery was born on 5th October 1893 in Szeged. He graduated the Hungarian Royal University of Josef Ferenc in Kolozsvár between 1911–1915.

He had already published his first essay in 1915. From this time had been continuously issued in his theses, articles, essays. We know all together more than 70 of his works.

In his scientific work he was a professors' assistant at first. Between 1920–1940 he held lectures in the University of Szeged from the fields of Criminal Procedure Law. He held also many lectures from Criminal Investigation. It was a widening of his education work when he did the same work in the University of Technical Sciences of Budapest from 1927.

Besides he was appointed to judge of Royal Kurial Court in 1939. The year of 1945 has broken his carrier as a judge. Until 1950 held lectures in the University of Technical and Economical Sciences of "Nador Josef" in Budapest.

He died on 17th February 1968 – until this time he was not a participant of the public life any longer.

Készítette a JATEPress
6722 Szeged, Petőfi Sándor sugárút 30–34.

A SZEGEDI JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KARÁNAK E
SOROZATBAN ÚJABBAN MEGJELENT KIADVÁNYAI

Tomus XLIII.

Emlékkönyv dr. Kemenes Béla egyetemi tanár 65. születésnapjára (Szeged, 1993.)

Bérczi Imre: Előszó 5–6. p.

Fasc. 1. *Bajory Pál*: Házassági vagyoni jogi kérdések a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában (Szeged, 1993.) 7–18. p.

Fasc. 2. *Balázs József*: A házasságkötések alakulása Magyarországon a II. világháború után (Szeged, 1993.) 19–37. p.

Fasc. 3. *Bánrévy Gábor*: A szerződő felek jogválasztása a mai gyakorlatban (Szeged, 1993.) 39–56. p.

Fasc. 4. *Bérczi Imre*: A műszaki szellemi alkotások jogvédelmének korszerűsítése (Szeged, 1993.) 57–62. p.

Fasc. 5. *Besenyei Lajos*: A Ptk. szabályainak alkalmazhatósága a társasági jogban (Szeged, 1993.) 63–72. p.

Fasc. 6. *Bodnár László*: A nemzetközi szerződések érvénytelenségének néhány dogmatikai kérdése (Szeged, 1993.) 73–82. p.

Fasc. 7. *Cséba Ervin*: Felülvizsgálati eljárás büntetőügyekben (Szeged, 1993.) 83–96. p.

Fasc. 8. *Czúcz Ottó*: A veszélyközösségi modell és a versengő biztosítók tömeges biztosításai (Szeged, 1993.) 97–106. p.

Fasc. 9. *Gádli Sándor*: A felszámolási eljárás, mint sajátos nem peres eljárás (Szeged, 1993.) 107–119. p.

Fasc. 10. *Gáspárdy László*: Három év a magyar polgári eljárásjog történetében (Szeged, 1993.) 121–126. p.

Fasc. 11. *Gyökerez Csilla*: Gondolatok a szülői felügyeleti jogról (Szeged, 1993.) 127–137. p.

Fasc. 12. *Harmathy Attila*: A hitelbiztosítékok jogának változásáról (Szeged, 1993.) 139–144.

p.

Fasc. 13. *Herczegh Géza*: A kisebbségek nemzetközi jogi védelme Európában (Szeged, 1993.) 145–154. p.

Fasc. 14. *Imre András*: A társasági szerződések sui generis érvénytelensége? (Szeged, 1993.) 155–163. p.

Fasc. 15. *Jubászné Zvolenszky Anikó*: A felülvizsgálati eljárás újrászületésének története (Szeged, 1993.) 165–180. p.

Fasc. 16. *Kaltenbach Jenő*: Közigazgatási mérlegelés és közigazgatási bíraskodás (Szeged, 1993.) 181–188. p.

Fasc. 17. *Kecskés László*: Az EGK jogharmonizációról – már magyar szemmel is (Szeged, 1993.) 189–198. p.

Fasc. 18. *Kemenes István*: Polgári jog és ítélkezés – a piacgazdaság kihívásában (Szeged, 1993.) 199–214. p.

Fasc. 19. *Könyáné Simics Zsuzsa*: A polgári jogi személyiségvédelem fejlődésének rövid áttekintése (Szeged, 1993.) 215–240. p.

Fasc. 20. *Lábaday Tamás*: Az eszmei kártérítés új dimenziói a magyar jogban (Szeged, 1993.) 241–248. p.

Fasc. 21. *Mádl Ferenc*: Az európai integráció sodrásában – a Visegrádi Négyek közép-európai szabadkereskedelmi övezete (Szeged, 1993.) 249–256. p.

Fasc. 22. *Merényi Kálmán*: Az emberi életet sértő bűncselekmények kódex szintű szabályozása Magyarországon (Szeged, 1993.) 257–267. p.

Fasc. 23. *Molnár Imre*: A római magánjog rendszere és annak hatása a modern európai magánjogok rendszerére (Szeged, 1993.) 269–286. p.

- Fasc. 24. *Nagy* Ferenc: A bűncelekmény áldozatának állami kártalanításáról (Szeged, 1993.) 287–298. p.
- Fasc. 25. *Nagy* Károly: Néhány megjegyzés az önrendelkezési jogról (Szeged, 1993.) 299–322. p.
- Fasc. 26. *Nagy* Lajos: A földpiac jellemzői a piacgazdaságokban (Szeged, 1993.) 323–336. p.
- Fasc. 27. *Nagy* László: A baleset és foglalkozási megbetegedés miatti munkáltatói felelősség néhány elméleti kérdése (Szeged, 1993.) 337–345. p.
- Fasc. 28. *János Németh*: Certains problemes des litiges internationaux en Hongrie (Szeged, 1993.) 347–369. p.
- Fasc. 29. *Zoltán Novotni*: La privatizzazione: un problema giuridico dell'Est europeo (Szeged, 1993.) 371–383. p.
- Fasc. 30. *Paczolay Péter*: Törvényesség és alkotmányosság: a törvényességi óvás az Alkotmánybíróság előtt (Szeged, 1993.) 385–396. p.
- Fasc. 31. *Pokol Béla*: A jog gazdasági elmélete (Szeged, 1993.) 397–403. p.
- Fasc. 32. *Ruszoly József*: Önkormányzat és rendőrség (Szeged, 1993.) 405–418. p.
- Fasc. 33. *Sárközy Tamás*: Privatizáció – reklám – jog (Szeged, 1993.) 419–425. p.
- Fasc. 34. *Sípos Miklós*: A kis- és nagyüzemek költségelőnyeinek differenciálódása a magyar mezőgazdaságban (Szeged, 1993.) 427–435. p.
- Fasc. 35. *Szabó Imre*: A származásmegállapítási perek egyes kérdései (Szeged, 1993.) 437–449. p.
- Fasc. 36. *Szentpéteri István*: Legitimitás, jog és alkotmány viszonya Bibó István nézetrendszerében (Szeged, 1993.) 451–458. p.
- Fasc. 37. *Szilbereky Jenő*: Felülvizsgálati perorvoslat polgári eljárásjogunkban (Szeged, 1993.) 459–467. p.
- Fasc. 38. *Tamás András*: Fejlődik-e a jog? (Szeged, 1993.) 469–481. p.
- Fasc. 39. *Tamás Lajos*: A bizományi szerződés elméleti kérdései (Szeged, 1993.) 483–499. p.
- Fasc. 40. *Tótb Lajos*: Földhaszonnévezeti jog a termőföldeken (Szeged, 1993.) 501–510. p.
- Fasc. 41. *Tóthné Félián Eszter*: Az örökbefogadási jogviszony tartalmának változásai (Szeged, 1993.) 511–518. p.
- Fasc. 42. *Veres József*: Egy lehetséges agrárjogi koncepció vázlata (Szeged, 1993.) 519–527. p.
- Fasc. 43. *Zoltán Ödön*: Fogyasztóvédelem és fogyasztói magatartás (Szeged, 1993.) 529–542. p.
- Kemenes Béla tudományos munkáinak jegyzéke (Szeged, 1993.) 543–554. p.

Tomus XLIV.

- Fasc. 1. *Badó* Attila: Bevezetés az angol jogrendszerbe (Szeged, 1993.) 41 p.
- Fasc. 2. Elemér *Balogh*: Die Verdachtsstrafe als Erscheinungsform der Schuldvermutung (Szeged, 1993.) 220 p.
- Fasc. 3. *Faragó* M. Judit: Zehery Lajos élete és munkássága (1893–1968) (Szeged, 1993.) 17 p.
- Fasc. 4. *Hajdú* József: Az Egyesült Államok szociális biztonsági rendszerének néhány biztosítási típusú ellátása (Szeged, 1993.) 47 p.
- Fasc. 5. *Heka* László – *Szondi* Ildikó: Magyarok a Drávaszögben (Szeged, 1993.) 24 p.
- Fasc. 6. *Horváth* Róbert: Megemlékezés Schneller Károly professzor – az ember és a tudós születésének 100. évfordulójáról (Szeged, 1993.) 15 p.
- Fasc. 7. *Jakab* Éva: Stipulationes aediliciae (Szeged, 1993.) 222 p.
- Fasc. 8. *Józsa* Zoltán: A helyi önkormányzatok lakásgazdálkodása Angliában (Szeged, 1993.) 30 p.
- Fasc. 9. *Pócsik* Ilona: A bűnelkövetők rehabilitációjáról (Szeged, 1993.) 26 p.